

Ομοκανονικότητα και Ετεροκανονικότητα: Όψεις του Ίδιου Νομίσματος

Χατζηπιέρας Μάρκος

Μεταξύ της ομοκανονικότητας και της ετεροκανονικότητας η κοινή συνισταμένη είναι ο όρος «κανονικότητα». Κανονικότητα αναφορικά, τόσο μέσα στα πλαίσια των ετεροσεξουαλικών, όσο και των lgbt.

Τι είναι όμως αυτό το οποίο ορίζουμε ως κανονικότητα; Η «κανονικότητα» εννοιολογικά, προέρχεται από την λέξη «κανόνας», ο οποίος θεωρείτο από τους αρχαίους το όργανο για την χάραξη ευθειών γραμμών και συγκεκριμένα η χρησιμότητά του ήταν η οριοθέτηση των γεωτεμαχίων, ή αλλιώς η χάραξη συνόρων μεταξύ των περιουσιακών ακινήτων.

Αυτό που λέμε μέχρι σήμερα «κανόνας», είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με αυτό που ονομάζουμε «κανόνα δικαίου». Το «δίκαιο» από την πλευρά του προέρχεται από την σανσκριτική ρίζα «dic», που σημαίνει δείχνω και συγκεκριμένα δείχνω τον τρόπο για να γίνει κάτι. Ποιος όμως είναι αυτός που μας δείχνει τον τρόπο για να κάνουμε οτιδήποτε;

Συνήθως ό,τι κάνουμε στην ζωή είναι απόρροια μιας συνήθειας. Μια συνήθεια, που είτε αναπαράγουμε χωρίς να ξέρουμε και εμείς από πού πηγάζει, είτε μας μαθαίνουν εθιμοτυπικά. Εξ ου λοιπόν και το «έθιμο», δηλαδή αυτό που είθισται να γίνεται, ή αλλιώς το «ήθος» ή η «ηθική», που δεν πρέπει να παραβαίνουμε.

Από την άλλη το Κράτος παίζει τον δικό του ρόλο. «Κράτος» εννοιολογικά σημαίνει την επιβολή του κραταιού, γι' αυτό και είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις επιλογές της πατριαρχίας και του καπιταλισμού.

«Κανόνας», «δίκαιο», «ηθική» και «κράτος», όλα μαζί δημιουργούν αυτό που στο σύνολό του ονομάζουμε «νόμο». Ο «νόμος» από την πλευρά του προέρχεται από την ρίζα «νεμ» και εννοιολογικά σημαίνει νέμω, μοιράζω, τηρώ το έθιμο, κρίνω, νομίζω, νόμισμα, διανέμω, Νέμεσις, θυμός των θεών κ.α.. Πανσπερμία εννοιών πίσω από μία και μόνο λέξη, η οποία αφορά όλα όσα κάνουμε στην καθημερινότητά μας, από την οικονομία μέχρι την σεξουαλικότητα.

Όλα τα προαναφερόμενα, προβλέπονται στους Κώδικες και του σύγχρονου Δικαίου. Ποια είναι όμως η σύνδεσή τους με την ομοκανονικότητα και την ετεροκανονικότητα; Προβλέπονται τόσο στο Οικογενειακό Δίκαιο, όσο και στο Κληρονομικό Δίκαιο. Είναι επιβολές του Κράτους, τόσο ως προς το πώς θα πρέπει να δημιουργήσουμε οικογένεια, όσο και ως προς το πώς πρέπει να διανείμουμε στους κατιόντες την ατομική μας ιδιοκτησία.

Μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία η φυσική ζωή αρχίζει να εμπερικλείεται στους μηχανισμούς και τους υπολογισμούς ενός πλέγματος εξουσιών και η πολιτική να μεταμορφώνεται σε βιοπολιτική, με εργαλείο τον πειθαρχικό έλεγχο. Η πειθαρχία είναι ο φράχτης και ο έλεγχος είναι ο κανόνας που μετράει τα όρια αυτού του φράχτη. Τα όρια που μετράνε τις ζωές, με όρους κανονικότητας. Τι εμπερικλείεται μέσα στο κτήμα της κρατούσας εξουσίας και τι αποκλείεται. Όλα τα υπόλοιπα έχουν να κάνουν είτε με συντηρητικούς συσχετισμούς, είτε με όρους αποικιοποίησης της καθημερινής ζωής.

Η νεωτερική δημοκρατία έχει αποδείξει αυτές τις ιμπεριαλιστικές της διαθέσεις. Στην εποχή του καπιταλισμού το οικογενειακό και το κληρονομικό δίκαιο θα μπορούσαν να χωρέσουν την ομοφυλοφιλία, αρκεί να ζυγιαστεί στην οικονομική πλάστιγγα και να βρεθεί συμφέρουσα. Έτσι ένα gay pride μπορεί να λάβει χώρα στους δρόμους της Αθήνας αρκεί να μην έχει τίποτα ιδιαίτερα ριζοσπαστικό να πει και η ριζοσπαστικότητα εδώ έγκειται στο να ψελλίσει έστω έναν λόγο ενάντια στον θεσμό της οικογένειας, έτσι όπως έχει επιβληθεί στις κοινωνίες εδώ και αιώνες. Αντιθέτως η συστημική lgbt πολιτική όχι μόνο δεν

ορθώνει το ανάστημα, της ούτως ή άλλως επαναστατικότητας που εμπεριέχει το δικαίωμα στην διαφορετικότητα, αλλά αντιθέτως επιζητά διακαώς να μετρηθεί στα όρια της κανονικότητας. Το ζήτημα των πολιτικών γάμων από τη μία φανέρωσε την πλήρη αδυναμία του θεσμικού lgbt κινήματος και από την άλλη πρόδωσε το άγχος της ταυτοτικής αναγνώρισης και εγκόλπωσης στο σύστημα.

Το σύνθημα «Είμαστε παντού» κάθε άλλο παρά επαναστατικό ακούγεται κάτω από αυτές τις συνθήκες. Ηχεί περισσότερο σαν αξίωση περιχαράκωσης παρά υπερηφάνειας. Αξίωση των lgbt να είναι ισότιμα μέλη του συστήματος εξουσίας όπως κάθε ετεροκανονικός. Δικαίωμα να είναι Δήμαρχοι, Βουλευτές, τηλεστάρ... Το πρόταγμά τους καταλήγει να είναι, πως η αλλοτρίωση, δεν πρέπει να γνωρίζει φύλα και σεξουαλικότητες. Άλλωστε πίσω από το lgbt αναδύεται μια ολόκληρη πασαρέλα χρημάτων. Από το γκάζι και το κολωνάκι μέχρι τους χορηγούς του pride, ο καπιταλισμός αναγνωρίζει τον εαυτό του στην κατανάλωση της ομοφυλοφιλικής διαφορετικότητας. Με τέτοιους όρους όλα μπορούν να μπουν στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης. Ο εξουσιαστικός μηχανισμός ζητά να ομολογήσουμε μια ταυτότητα για να μας ταξινομήσει και να μας κατευθύνει.

Σημασία σήμερα δεν έχει αν θα νομιμοποιηθούν οι γάμοι μεταξύ ομόφυλων, τη στιγμή που θα έπρεπε να κουβεντιάζουμε για την de jure κατάργηση του γάμου αυτού καθ' αυτού, αλλά η τάση υποτακτικότητας από ένα κομμάτι της κοινωνίας, που εν τη γεννέσει του μπορεί να χαρακτηριστεί επαναστατικό. Την υποχωρητικότητα δηλαδή μίας μερίδας του lgbt κινήματος, που στο διηνεκές συγκρουόταν με την πατριαρχία, για να φτάσει σήμερα να ξεβρακώνεται στον καπιταλισμό. Σημασία δεν έχει αν θα αναγνωριστεί η σύζευξη μέσω του πολιτικού γάμου ή του συμφώνου ελεύθερης συμβίωσης, τόσο για τα ομόφυλα όσο και για τα ετερόφυλα ζευγάρια, αλλά γιατί επιτρέπεται σήμερα στα υπολείμματα της πατριαρχίας να μπαίνουν μέσω του οικογενειακού Δικαίου, στις κρεβατοκάμαρές μας.

Το σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης πρωτοπαρουσιάζεται το 1936 στον

Ισπανικό Εμφύλιο, όταν μανάδες αναρχικών, αγωνιούσαν να μην διακορευτούν οι κόρες τους. Το σύμφωνο θεσπίστηκε από την CNT, ως αντιστάθμισμα απέναντι στην εξουσία της εκκλησίας και των Δημάρχων. Η αντιεξουσιαστική αυτή λογική στέκεται απέναντι στην εξουσία, όχι ως «αντι» αντίθεσης, αλλά ως «αντι» αντιπρότασης στον θεσμό του γάμου. Ακόμα και ως τέτοια, παρουσιάζεται πιο ειλικρινής μπροστά στο σημερινό σύμφωνο αλλοτρίωσης, έτσι όπως τουλάχιστον πρωτοπαρουσιάστηκε στα ελληνικά δικαιοδικά χρονικά γεμάτο ασάφειες και επιτηδευμένες ελλείψεις.

Ωστόσο η ανάγκη ίσων δικαιωμάτων από το κάθε πρόσωπο μέσα στην κοινωνία είναι επιτακτικής σημασίας και θεωρείται αφέλεια να προσπερνιούνται μείζονα τέτοια ζητήματα με την ελαφρότητα ουτοπικών οραμάτων. Όλοι και όλες πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα ακόμα και στην αλλοτρίωση, αρκεί αυτό να λειτουργεί χειραφετησιακά, να δίνει δηλαδή την δυνατότητα στο υποκείμενο να ζει αυτόνομα και να διδάσκεται από τις εμπειρίες του. Να συνειδητοποιεί την επιλογή της επιλογής του και να απεγκλωβίζεται από το πειθήνιο σώμα. Αυτός είναι ο δρόμος για να ξεπεράσουμε το στάδιο της ανωριμότητας και να εισέλθουμε σε αυτό της ωριμότητας.

Ο δρόμος είναι μακρύς και σίγουρα όχι στρωμένος με ροδοπέταλα, από τη στιγμή που η ετεροκανονικότητα της ματσίλας και της ομοφοβίας υποβόσκει σε έστω και μια μικρή μερίδα του ελευθεριακού κινήματος. Όπως έγραφε ο αναρχικός Φίλλιπος Κυρίτσης ήδη από τα '80 στο περιοδικό «Κράξιμο», παραθέτω: «... οι περισσότεροι από αυτούς που θεωρούν τους εαυτούς τους επαναστατημένους, πιστεύουν ότι ανδρισμός και επαναστατικότητα είναι, λίγο – πολύ, ταυτόσημα. Εγκλωβισμένοι όλοι τους μέσα στην εικόνα που το κράτος προωθεί για τον επαναστάτη, δεν είναι πολλές φορές σε θέση ούτε καν να υποψιαστούν ότι σκέπτονται με τον ίδιο τρόπο και μιλάνε την ίδια γλώσσα με το κράτος...».

Η ποιμαντική και στρατιωτική καθοδήγηση του πλήθους από εξουσιαστικά διευθυντήρια παρεμποδίζει την εκδίπλωση της

αυτόνομης πράξης. Όσο συνεχίζεται η ποδηγέτηση της κοινωνίας μέσα από το Οικογενειακό και Κληρονομικό Δίκαιο μικροαστικής κοπής, τόσο αναστέλλεται η ανάπτυξη του ενεργού αυτοκαθορισμού.

Η επανάσταση δεν μπορεί να ξεκινήσει μόνο από την εργατική τάξη, ούτε να τελειώσει με την επικράτηση ενός «προοδευτικού» κόμματος, αλλά από την λύση των προβλημάτων σε καθημερινή βάση, έτσι όπως τα θέτουν οι γυναίκες, οι lgbt, οι οικολόγοι και κάθε είδους αποκαλούμενη μειονότητα, στο ατελείωτο ψηφιδωτό του κοινωνικού συνόλου. Η συνειδητοποίηση κάθε ομάδας και ατόμου ξεχωριστά ξεκινά από μία πάλη ενάντια στις κυρίαρχες ιδέες οι οποίες εσωτερικεύονται στα εσώψυχα κάθε προσώπου με τέτοιο τρόπο που συχνά να επιζητά την ίδια του τη σκλαβιά. Γι' αυτό απαιτείται να σπάσουν οι κώδικες που ρυθμίζουν την σημερινή μορφή της κοινωνίας στο επίπεδο της παραγωγής, της οικογένειας, της θρησκείας της ιεραρχίας κ.λ.π.

Ως εκ τούτου πρέπει να ενδυναμώσουμε την κινηματική εκείνη εμμένεια της ελευθεριακής κουλτούρας, που μπορεί να νοηθεί ως ρηγματική. Μία εμμένεια ενδεχομενική, μη τελεολογική και οιονεί υπερβατική, που αγχιβατεί με δημιουργικά άλματα τις κρατούσες ορθοδοξίες και τις οριοθετήσεις τους. Μέσα στα πλαίσια της καθημερινής αλληλόδρασης ο πειραματισμός «από τα κάτω» που κυοφορούν εδώ και τώρα νέες κοινωνικές πρακτικές και υποκειμενικότητες, όπως για παράδειγμα οι διαφορετικές μορφές οικογένειας, έχουν πολύ μεγαλύτερη αξία από την υπό άνωθεν καθοδήγηση πολιτικών και οικονομικών επιτελείων, που δεν μας επιτρέπουν να δούμε πέρα από την πυρηνική οικογένεια και την ατομική ιδιοκτησία.

Το παρόν κείμενο αποτελεί εισήγηση στην ομώνυμη εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του διεθνούς αντιεξουσιαστικού φεστιβάλ B-FEST του Περιοδικού Βαβυλωνία, Σχολή Καλών Τεχνών, 26/5/2011.